

Kóró Józsefné, a Matyóház alapító elnöke

Kiss József:

Kóró Józsefné, a Matyóház alapító elnöke

✘ Kiss József tanár úr könyve – a személyes érintettség, a mezőkövesdi matyó múlt iránti tisztelet és szeretet okán – érzelmekkel telített, szubjektív értékeket is felvonultató munka. Nemcsak a történész vagy az etnográfus száraz szaktudományának objektív hűvösségével, hanem a helyi tradíciókat mélyen ismerő, azokat naponta átélő pedagógus lokálpatrióta szeretetével fordul a matyóság történelme és annak szereplői felé. Nemcsak a megszólaltatott visszaemlékezők hangjai, hanem a szerző személyes érzései és a múlt megbecsülésére intő gondolatai is megjelennek a kötetben.

A könyv a néprajztudomány, a helytörténet-honismeret és az általános magyar művelődéstörténet szempontjából egyaránt fontos értékeket gyűjtött csokorba. A néprajz terén kiemelkedő az első fejezet, Kóró Józsefné önéletrajzi elbeszélése. Kiss József kiváló szerkesztői érzékére vall, hogy a tárgyilagos bemutatás előtt átadja a szót a főszereplőnek, és első személyű narratívában engedi őt beszélni. Így kerül igazán közel az olvasóhoz Kóró Józsefné személyisége, fordulatos életútjának drámaisága, egyéni sorstragédiáinak katartikus ereje. Élményszerűen megismerhető belőle az a szegényparaszti, idénymunkás, ám mégis cifra népművészetet teremtő matyó életvilág, amely annyi tehetséges alkotónak – köztük a Matyóház népművészeinek – felnevelő és kibocsátó közege volt a 20. században.

A helytörténet és az egyetemes magyar művelődéstörténet szempontjából példaértékű az a módszer, ahogyan bemutatásra kerül a második részben a Matyó Népművészeti és Háziipari Szövetkezet megalakulása és első 15 éve. A korszerű történetíráásra jellemző „mikrotörténelem” és a visszaemlékezéseken alapuló „oral history” műfajainak segítségével rajzolódik ki előttünk a matyó népművészetnek ez a kései időszaka. Az intézmény történetébe a benne dolgozók személyes sorsán, egyéni szerepvállalásán, emlékekben felidézett mindennapjain át nyerhetünk bepillantást.

Az 1950-es, 1960-as években az államilag irányított, szakmailag felügyelt népi iparművészeti tömegtermelés mellett mindvégig jelen volt az egyéni alkotók hagyományőrző tevékenysége. A harmadik részben a kiemelkedő népművészek életrajzain, a Népművészet Mestere címet is elnyerő alkotók munkásságán keresztül érzékelhetjük ezt a folyamatot. Mindezen értékek mellett azonban a könyv legfontosabb üzenete ugyanaz, ami Kiss József legutóbbi könyveinek egységes vezérfonala: kellő tehetséggel, hittel, kitartással és áldozatos munkával a legegyszerűbb sorból származó emberek is képesek voltak maradandót, világhírűt alkotni Mezőkövesden. Ennek a tényfeltáró, értékmentő munkának a folytatásához kívánok magam és munkatársaim nevében is további erőt, egészséget, Isten áldásával!

Tóth Arnold etnográfus
Néprajzi osztályvezető
Herman Ottó Múzeum, Miskolc